

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ส่วนที่สอง เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นไปสอนนักศึกษา เพื่อศึกษาผลการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาล
2. เปรียบเทียบผลการสอนนักศึกษาพยาบาลตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ดังนี้
 - 2.1 เปรียบเทียบคะแนนระหว่างนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี กับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ ในด้าน
 - 2.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.1.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล
 - 2.1.3 ความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.1.4 ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในที่ม
 - 2.2 เปรียบเทียบคะแนนของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างก่อนและหลังสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ในด้าน
 - 2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล
 - 2.2.3 ความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.2.4 ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในที่ม

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ ในด้าน
 - 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 1.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล
 - 1.3 ความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 1.4 ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในทีม
2. นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยหลังสอนสูงกว่าก่อนสอน ในด้าน
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล
 - 2.3 ความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.4 ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในทีม

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ในขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน คือ

1. ชั้นศึกษาเอกสาร
2. ชั้นพัฒนาเครื่องมือวิจัย
3. ชั้นสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี (ฉบับร่าง)
4. ชั้นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี (ฉบับร่าง) และปรับปรุงครั้งที่ 1
5. ชั้นนำรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีไปสอนนักศึกษาพยาบาล และปรับปรุงครั้งที่ 2
6. ชั้นจัดสัมมนา ผ.อ.และรอง ผ.อ.ฝ่ายวิชาการ เพื่อพิจารณารูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี และปรับปรุงครั้งที่ 3

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี มีโครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ แนวคิดการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก วิธีสอนตามแนวคิดเชิงรุก กระบวนการเรียนการสอนเชิงรุก และการประเมินผลการเรียนการสอนเชิงรุก มีหลักการเพื่อการสอน คือ จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับวิธีสอน เตรียมนักศึกษาโดยเน้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน สนับสนุนกันและกันอย่างจริงจัง ส่งเสริมเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ในการสอน เลือกวิธีสอนใด ๆ ที่เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง โดยในการสอนประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน คือ การนำเข้าสู่บทเรียน การเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่ สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ขณะสอน จัดตามแนวทางการเรียนการสอนเชิงรุก เช่น ใช้เทคนิคการแก้ปัญหา การศึกษาด้วยตนเอง การอภิปรายกลุ่ม การสัมมนา เทคนิค 5 คำถามนักปราชญ์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี คือ เพื่อพัฒนานักศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล ความภาคภูมิใจในตนเอง และความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในทีม

ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี (ฉบับร่าง) อย่างมีความสอดคล้องกันในระดับมากถึงมากที่สุด นักศึกษากลุ่มทดลองมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ว่าเป็นการเรียนการสอนแบบที่ให้ประโยชน์มาก ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การทำงานเป็นกลุ่ม และการได้ฝึกคิด สำหรับผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จากวิทยาลัยเครือข่ายภาคเหนือ 9 แห่ง แสดงความคิดเห็นว่ารูปแบบฯ ที่สร้างขึ้น มีเนื้อหาสาระ มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ได้ แต่มีข้อเสนอแนะว่า ก่อนนำไปใช้ควรวางแผนการเรียนการสอนให้ครอบคลุมทุกวิชาในภาคการศึกษาเดียวกัน หรือในหลักสูตรเดียวกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนทั้งทางด้านผู้สอนและผู้เรียน

2. การสอนนักศึกษาตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี เปรียบเทียบกับการสอนนักศึกษาตามปกติ มีผลสรุปได้ดังนี้

2.1 นักศึกษากลุ่มที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกับนักศึกษากลุ่มที่สอนตามปกติ (ตารางที่ 7)

2.2 นักศึกษากลุ่มที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสรุปเหตุผล สูงกว่าและแตกต่างกับนักศึกษากลุ่มที่สอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 13)

2.3 นักศึกษากลุ่มที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง สูงกว่าและแตกต่างกับนักศึกษากลุ่มควบคุมที่สอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 18)

2.4 นักศึกษากลุ่มที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร ในทีมสูงกว่าและแตกต่างกับนักศึกษากลุ่มควบคุมที่สอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 27)

3. ผลการสอนนักศึกษาตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างก่อนสอนกับหลังสอน

3.1 นักศึกษากลุ่มที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 8) และเมื่อติดตามผลอีก 3 เดือนต่อมายังคงสูงกว่าและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดิม (ตารางที่ 10) ส่วนนักศึกษากลุ่มควบคุมที่สอนตามปกติ มีคะแนนหลังสอนทันทีสูงกว่าและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จริง (ตารางที่ 8) แต่อีก 3 เดือนต่อมา คะแนนเฉลี่ยลดลงและไม่แตกต่างกับก่อนสอน (ตารางที่ 12)

3.2 นักศึกษากลุ่มที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล สูงกว่าและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 14) และเมื่อติดตามผลอีก 3 เดือนต่อมา ยังคงสูงกว่าและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดิม (ตารางที่ 16) ส่วนนักศึกษากลุ่มควบคุมที่สอนตาม

ปกติ หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผลไม่แตกต่างกับก่อนสอน (ตารางที่ 14)

3.3 นักศึกษากลุ่มที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง สูงกว่าและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 19) และเมื่อติดตามผลอีก 3 เดือนต่อมา ยังคงสูงกว่าและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดิม (ตารางที่ 21) ส่วนนักศึกษากลุ่มควบคุมที่สอนตามปกติ ก็ได้ผลทำนองเดียวกัน (ตารางที่ 19 และ 23)

3.4 นักศึกษากลุ่มที่สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี หลังสอนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในที่มสูงกว่าและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 28) และเมื่อศึกษากิจกรรมเพื่อสร้างการทำงานเป็นทีม ทั้งที่ทำในระหว่างการสอนและหลังสอนเป็นเวลา 3 เดือน พบว่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกิจกรรม มีความสูงขึ้นและแตกต่างกับก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกกิจกรรม (ตารางที่ 30) สำหรับนักศึกษากลุ่มควบคุมที่สอนตามปกติก็ได้ผลทำนองเดียวกัน (ตารางที่ 28 และ 32)

4. ผลการศึกษาอื่นที่พบ มีดังนี้

4.1 ก่อนเรียน นักศึกษากลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง หลังเรียนส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อติดตามผลอีก 3 เดือนต่อมา ยังคงอยู่ในระดับสูงมากอยู่ ขณะเดียวกันจำนวนผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับต่ำ หลังเรียนแล้วมีจำนวนลดลงมาก ส่วนนักศึกษากลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกันทั้งเวลาก่อนเรียน หลังเรียน และหลังเรียน 3 เดือน และจำนวนผู้มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับต่ำ ภายหลังจากการสอนแล้วจำนวนลดลงเล็กน้อย (ตารางที่ 24)

4.2 นักศึกษากลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านสังคม ด้านส่วนบุคคล อยู่ในระดับสูง และด้านทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจำนวนของผู้มีความภาคภูมิใจในตนเองในระดับต่ำถึงต่ำมาก มีจำนวนไม่มาก คือ ด้านทั่วไปมีร้อยละ 3.51 ด้านสังคมมีร้อยละ 1.75 และด้านส่วนบุคคลมีร้อยละ 12.28 ในขณะเดียวกัน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีการปกป้องตนเองในระดับสูงด้วย (ตารางที่ 25)

4.3 นักศึกษากลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านทั่วไป และส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านสังคมอยู่ในระดับสูง จำนวนของผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านส่วนบุคคลอยู่ในระดับต่ำถึงต่ำมาก มีจำนวนมากถึงร้อยละ 29.82

และ 15.79 ตามลำดับ แต่ในขณะเดียวกันพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการปกป้องตนเอง อยู่ในระดับสูงด้วย (ตารางที่ 26)

4.4 นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีการแสดงบทบาทในการทำงานเป็นกลุ่มที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการแสดงบทบาทที่เน้นการสนับสนุนกลุ่มมากกว่าเน้นงาน (ตารางที่ 33)

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี และประเด็นที่สอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ที่ส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษาด้านต่างๆ คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง และด้านความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในที่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นนี้ มีลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ ประการแรก เป็นแบบแผนโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของระบบการเรียนการสอนเชิงรุก ที่กำหนดขึ้นจากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ แนวคิดการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก วิธีสอนตามแนวคิดเชิงรุก กระบวนการเรียนการสอนเชิงรุก และการประเมินผลการเรียนการสอนเชิงรุก ลักษณะประการที่สอง เป็นแบบแผนของการสอนตามแนวคิดการเรียนการสอนเชิงรุกที่ใช้สอนในห้องเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เกิดทักษะทางปัญญา และเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน โดยเฉพาะเกิดการพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง และความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในที่ม เมื่อกล่าวโดยรวมรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีที่สร้างขึ้นนี้ เป็นลักษณะของแบบแผนกลางๆ ที่สามารถนำวิชาใดๆมาจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดและหลักการที่กำหนดไว้ในรูปแบบฯ เพื่อนำไปสอนนักศึกษาให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆดังกล่าว

ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นนี้ กับรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของ จอยส์ และวิล (Joyce and Weil, 1986) จะเห็นได้ว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ มีลักษณะสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของ จอยส์ และวิล ในหลายลักษณะ เช่น สอดคล้องกับลักษณะของรูปแบบที่มาจากกลุ่มกระบวนการคิด (The Information-Processing Family) เพราะเป็นการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปัญญา ฝึกการคิดแบบมีเหตุผล สอดคล้องกับลักษณะของรูปแบบที่มาจากกลุ่มบุคคล (Personal Family) เพราะเป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รับผิดชอบตนเอง และตระหนักต่อตนเอง สอดคล้องกับลักษณะของรูปแบบที่มาจากกลุ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Family) เพราะเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน และสอดคล้องกับลักษณะของรูปแบบที่เกี่ยวกับความสนใจ และความต้องการ/กิจกรรม (Interest and Needs/Activities) เพราะเน้นการเรียนอย่างอิสระของแต่ละบุคคล และถ้าพิจารณารูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกที่สร้างขึ้นกับแนวคิดของคีฟ (Keeves, 1988) รูปแบบที่สร้างขึ้นนี้ เป็นรูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) เพราะมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการอธิบายโดยใช้แบบฟอร์มทางภาษา ซึ่งมีทั้งตัวอักษร รูปภาพ แผนภูมิ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด ให้เห็นองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ขณะเดียวกัน ในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีนี้ สร้างตามขั้นตอนการสร้างของ เมสัน อัลเบิร์ต และ คีย์เดอรี (Mason, Albert and Khedouri, 1985) กล่าวคือ มีการศึกษาปัญหาที่นำไปสู่การสร้างรูปแบบ มีการพัฒนารูปแบบ มีการนำรูปแบบไปทดสอบ และนำไปใช้สอนจริง ตลอดจนมีการพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัยด้วย

ในการดำเนินการสร้างรูปแบบนี้ ผู้วิจัยยึดแนวคิดการเรียนการสอนเชิงรุกเป็นหลัก ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดเพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการนำไปสร้างรูปแบบ คือ กรอบแนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก และกรอบแนวคิดขั้นตอนการสอนเชิงรุก นอกจากนี้ยังได้สร้างแบบแผนการสอนเชิงรุกไว้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจสอนด้วยวิธีนี้ จะสามารถนำไปปฏิบัติและดำเนินการสอนได้

ในการตรวจสอบและประเมินรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ได้รับการประเมินจากบุคคล 3 กลุ่มที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในฐานะกลุ่มนักวิชาการ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง ในฐานะผู้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกฯ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ในฐานะผู้บริหารของสถาบันที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกฯไปใช้ บุคคลทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันในภาพรวมว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นนี้ มีความตรงตามหลักวิชาการ มีความน่าสนใจ มี

ประโยชน์ มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ได้ และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประชุมวางแผน การเรียนการสอนร่วมกับผู้สอนวิชาอื่น เพื่อวางแผนกำหนดกิจกรรม วางแผนการใช้เวลา สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ที่สร้างขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้ได้จริง

2. การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษา พยาบาลในระดับปริญญาตรี ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการ สอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกและกลุ่มที่ได้รับการสอนตามแบบปกติ ไม่มีความ แตกต่างกันทั้งก่อนสอนและหลังสอน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แต่เรื่องนี้เมื่อ พิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มที่เหมือนกัน คือ คะแนนหลังสอนสูงกว่าและมีความแตกต่างจากก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 8) แสดงว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มได้รับอิทธิพลจากการสอน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้จริง จากผลการวิจัยนี้ คาดว่าน่าจะมีสาเหตุจาก ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

2.1 โดยธรรมชาติ การเรียนการสอนเชิงรุกเป็นการเรียนการสอนที่เน้น กิจกรรมมาก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาในตารางที่ 6 ว่า เป็นการเรียน การสอนที่เน้นกิจกรรมมากไป (5 ราย) เรื่องที่เรียนบางเรื่องจับประเด็นไม่ได้ (5 ราย) นัก ศึกษาให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรเพิ่มเวลาในการค้นคว้า (9 ราย) เพิ่มการสอนแบบบรรยาย (5 ราย) ให้เสริมเนื้อหาและให้สรุปหลังการเรียนด้วย แสดงว่านักศึกษาไม่คุ้นเคยกับวิธีการ เรียนการสอนแบบนี้ ซึ่งอาจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ในการแก้ปัญหานี้ ผู้สอน ต้องพิจารณาปัญหาให้ชัดเจนและวางแผนการสอนให้ถูกต้อง

2.2 ปัจจัยเรื่องสภาพแวดล้อม นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เป็นนักศึกษา พยาบาลที่เรียนในระบบอยู่หอพักเดียวกัน ในการแบ่งกลุ่มนักศึกษาเพื่อสอน แบ่งตาม ระดับสติปัญญาเป็นหลัก ทำให้นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มพักปนกัน นักศึกษามีโอกาสพบกัน พูดคุยกัน อ่านหนังสือด้วยกัน และถ่ายทอดความรู้ถึงกันได้

2.3 จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเวลาอีก 3 เดือนภายหลังสิ้นสุด การเรียนการสอน พบว่า นักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิง รุก ยังคงมีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับหลังสอน ซึ่งมีความแตกต่างจากครั้งก่อนสอนอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 10) ในขณะที่นักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ มี คะแนนเฉลี่ยลดลงและไม่แตกต่างกับก่อนสอน (ตารางที่ 12) แสดงว่านักศึกษากลุ่มทดลองมี

ความคงทนในการจำ (Retention) ดีกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งอาจเป็นผลจากวิธีการสอนเชิงรุก ดังที่แมคเกวซี และคณะ (McKeachie and other, 1987) กล่าวไว้ว่า นักศึกษาที่เรียนตาม หลักการเรียนการสอนเชิงรุก จะมีความจำดีกว่า มีทักษะการแก้ปัญหาดีกว่า มีเจตคติต่อ การเรียนดีกว่า และมีแรงจูงใจต่อการเรียนต่อดีกว่า

2.4 จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า นักศึกษากลุ่มควบคุมจะมีความตั้งใจเรียน เพราะรู้ว่าต้องแข่งขันกับกลุ่มทดลอง ต้องชวนช่วยหาความรู้ให้ได้แบบเดียวกับกลุ่มทดลอง ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยพบว่า มีนัก ศึกษากลุ่มควบคุมจำนวนหลายคนที่มีเอกสารที่ผู้วิจัยแจกให้นักศึกษากลุ่มทดลอง และมีการ อ่านเอกสารนั้นๆมาก่อนที่จะได้รับการสอนจากผู้วิจัย จากการซักถาม ทำให้ทราบว่านัก ศึกษากลุ่มควบคุมเหล่านั้นมีความสนใจว่าเพื่อนในกลุ่มทดลองจะได้รับความรู้อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากที่ตนได้รับ จึงมีการซักถามกันที่หอพัก มีการขอรูเอกสาร และมีการเตรียมตัว มาก่อนเข้าเรียน เหตุผลเพราะเกรงว่าตนเองจะได้รับความรู้ไม่เท่ากับกลุ่มทดลอง เรียกผล (Effect) ลักษณะนี้ว่าผลจอห์น เฮนรี (John Henry Effect) ซึ่งสอดคล้องกับการแสดงบทบาทของนักศึกษาเมื่อเข้ากลุ่มทำงานเป็นทีม (ตารางที่ 33) ที่พบว่า นักศึกษากลุ่มควบคุม มีจำนวนการแสดงบทบาทเป็นผู้กระตุ้นจูงใจ เป็นผู้ริเริ่ม ผู้ให้ข้อมูล และผู้ท้าทายความคิด มากกว่านักศึกษากลุ่มทดลอง แสดงว่านักศึกษากลุ่มควบคุมมีลักษณะของการชอบทำอะไร ก่อนผู้อื่น ชักชวนผู้อื่นให้ตื่นตัวอยู่เสมอ แสวงหาแนวทางใหม่ๆเพื่อแก้ปัญหา กระตุ้นให้ เพื่อนคิดและพูด และช่างคิดวิเคราะห์ ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมเรียนที่เกิดขึ้น มีลักษณะของผู้ที่ไม่ยอมแพ้ เกิดความรู้สึกแข่งขันกับกลุ่ม ทดลอง สภาพการณ์แบบนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เทเรนซินี (Terenzini, 1995 อ้างถึงใน Terenzini, 1996) ที่ศึกษาพบว่า ในนักศึกษา ปี 1 จะพบลักษณะของการแข่งขันกันมากกว่านักศึกษาปีที่สูงกว่า

3. การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษา พยาบาลในระดับปริญญาตรี ที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล

ผลจากการวิจัยที่พบว่า หลังสอนนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปเหตุผล แตกต่างจากก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และต่างกับ กลุ่มควบคุมด้วย (ตารางที่ 13 และ 14) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย และเมื่อศึกษาติดตามภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนเป็นเวลานาน 3 เดือน พบว่านักศึกษากลุ่มทดลองยังคงมี คะแนนต่างกับก่อนสอน (ตารางที่ 16) ในขณะที่นักศึกษากลุ่มควบคุมมีคะแนนหลังสอนไม่ แตกต่างกับก่อนสอนเลย (ตารางที่ 14) ผลการทดลองนี้ สรุปได้ว่า กระบวนการคิดเป็นสิ่ง

ที่พัฒนาและฝึกฝนได้ (ทิสนา แชมมณี, 2540) ดังผลการวิจัยของมุกข์ดา ผดุงยาม (2539) ที่สอนนักศึกษาด้วยรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล ผลการศึกษาพบว่าหลังสอนนักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลสูงกว่าก่อนสอนและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจวรรณ ศรีโยธิน (2539) ที่สอนนักศึกษาภาคทฤษฎีโดยเน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการศึกษาพบว่าหลังสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้แตกต่างและสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหามากกว่ากลุ่มควบคุมด้วย

4. การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ที่ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง

ในการสอนตามแนวคิดเชิงรุกนี้ มีลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ให้ผู้เรียนเรียนรู้กันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม รวมทั้งเป็นกำลังใจให้กันและกันด้วย เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี เพราะเป็นแนวทางที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเอง ฝึกการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ซึ่งส่งผลให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้ นอกจากนี้ จากการเข้ากลุ่มได้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม และยังได้ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่น เกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเองและต่อผู้อื่นด้วย ส่งผลให้มีความภาคภูมิใจในตนเอง หรือมองว่าตนเองมีคุณค่า (Self - Esteem) จึงเห็นได้ชัดว่า ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 18 นักศึกษาทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งมีคะแนนก่อนสอนไม่ต่างกัน แต่หลังสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย และจากตารางที่ 24 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีคะแนนความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับสูงมาก ขณะที่นักศึกษากลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีระดับความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าในระหว่างดำเนินการสอน นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มนี้มีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกความภาคภูมิใจในตนเอง เช่นเดียวกับที่มีผู้กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในลักษณะที่สูงขึ้นและต่ำลงในเวลาที่ต่างกันขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ประสบการณ์ที่มีอิทธิพลในช่วงนั้นๆ (<http://www.meriter.com/meriter/living/library/personal/characte.htm>)

จากผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 19 กลุ่มควบคุมมีคะแนนหลังสอนแตกต่างกับก่อนสอนด้วย อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษามีการเรียนการสอนวิชาอื่นๆด้วย การที่นักศึกษาสามารถสอบได้และเลื่อนชั้น ถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่งของผู้เรียน ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองได้ จากการศึกษาติดตามภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนเป็นเวลา 3 เดือนแล้ว แม้พบว่า นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ยังคงมีคะแนนเฉลี่ยสูงอยู่ แต่ก็พบว่า นักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุก มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและมีความแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 18) จึงสรุปได้ว่า นักศึกษากลุ่มทดลองน่าจะได้รับอิทธิพลจากกระบวนการเรียนการสอนเชิงรุกที่จัดให้จริง

จากตารางที่ 25 ที่วิเคราะห์การมีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นรายด้าน นักศึกษากลุ่มทดลองส่วนใหญ่ มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านสังคมและด้านส่วนบุคคลอยู่ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 38.59 และร้อยละ 31.58 ตามลำดับ มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านทั่วไปในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 87.72 แต่มีภาวะการปกป้องตนเองสูงถึงร้อยละ 64.91 ด้วย ทำนองเดียวกัน จากตารางที่ 26 พบว่านักศึกษากลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านสังคมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 50.88 มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านทั่วไปและด้านส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 70.18 และ 33.33ตามลำดับ และมีภาวะการปกป้องตนเองสูงถึงร้อยละ 71.93 ด้วย ลักษณะที่ปรากฏนี้แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้การเรียนการสอนเชิงรุกจะช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีความภาคภูมิใจในตนเองดีขึ้นสูงขึ้นก็ตาม แต่นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ยังมีลักษณะของการปกป้องตนเองสูงซึ่งเป็นลักษณะของผู้มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ(<http://www.meriter.com/meriter/living/library/personal/character.htm> ; <http://www.mhsource.com/expert/exp1110397a.html>) นับเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข เพราะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปฏิบัติงาน จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนทุกคนที่จะต้องหาทางช่วยเหลือนักศึกษาต่อไป

จากผลการวิจัยนี้เห็นได้ว่า สามารถสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้เกิดได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัฒนา มัคคสมัน (2539) ที่สอนเด็กวัยอนุบาลตามรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการ เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า หลังการสอน เด็กอนุบาลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่เรียนตามปกติ และผลการศึกษารายวิจัยของ วรภา จันทโรชิต (2540) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของการฝึกอบรมการสร้างพลังต่อการพัฒนาเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล การเห็นคุณค่าในตนเอง และความเชื่อในความสามารถของตนเองกับนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า หลังการฝึกอบรม นักศึกษาพยาบาลเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า และมีความแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาลักษณะการใช้ชีวิตของนักศึกษาในวิทยาลัยในภาพรวม แม้วิทยาลัยจะมีหอพักให้นักศึกษาพักอยู่ แต่วิทยาลัยก็มีระเบียบที่เปิดโอกาสให้ผู้มีความประสงค์พักแบบอิสระพักนอกวิทยาลัยได้ ในขณะเดียวกัน วิทยาลัยสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาทุกด้าน เช่น สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรนักศึกษา สนับสนุนประชาธิปไตยในวิทยาลัยทุกรูปแบบ สนับสนุนการจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันอื่น เป็นต้น เหล่านี้ เป็นลักษณะของการเรียนการสอนที่เป็นแบบประชาธิปไตย เชื่อว่าเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองสูงมากขึ้น ดังเช่นผลการศึกษาวิจัยของ อรชума พุ่มสวัสดิ์ (2538) ที่ศึกษาความแตกต่างของการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน วัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าในตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนใจ และแบบปล่อยปละละเลย

5. การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษา พยายามในระดับปริญญาตรี ที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในทีม

ผลการศึกษาที่พบว่า หลังสอนนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในทีม สูงกว่าแตกต่างและนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 27) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย ถือได้ว่าความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในทีมเป็นทักษะพื้นฐานของการคิด เพราะคนเราจะมีความสามารถในการคิดได้เป็นอย่างดี ต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมาย เพราะต้องอาศัยการฟัง การอ่าน การรับรู้ การจดจำ การใช้ข้อมูล และอื่นๆของบุคคล (ทิสนา เขมมณี, 2540) กลุ่มเป็นการรวมตัวของบุคคล ถ้าบุคคลมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารดี ย่อมส่งผลให้กลุ่มมีประสิทธิภาพด้วย การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก มีเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจเป็นพื้นฐาน ส่งผลต่อกลุ่มคือทำให้กลุ่มมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการทดลองก็สอดคล้องกับแนวคิดนี้ คือ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตารางที่ 32-34 ที่พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการติดต่อสื่อสารในทีมสูงขึ้นๆทุกครั้งที่เข้ากลุ่มทำกิจกรรม

จากผลการทดลองที่พบว่า เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนเป็นเวลา 3 เดือนแล้ว คะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มยังคงสูงอยู่ แต่คะแนนเฉลี่ยของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกสูงกว่าและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 27) นับว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก แสดงว่านักศึกษาแต่ละกลุ่มต่างยังมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันภายในกลุ่ม ยังมีความยึดมั่นเป็นกลุ่ม เมื่อพิจารณาดังตารางที่ 33 พบ

ความสัมพันธ์กับผลการศึกษาอีกลักษณะหนึ่ง คือ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีการแสดงบทบาทแบบเน้นการสนับสนุนกลุ่มมากกว่าเน้นงาน เห็นได้ว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีลักษณะของการรวมกลุ่มทำนองเดียวกัน ผู้วิจัยคิดว่าสาเหตุของการเกิดสภาพการณ์เช่นนี้ อาจเกิดจากอิทธิพลของการทำงานเป็นกลุ่มของนักศึกษาในการฝึกภาคปฏิบัติ เพราะในช่วงเวลาที่นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เรียนภาคทฤษฎีและได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีอยู่นั้น เป็นการเรียนทฤษฎีสัปดาห์ละ 3 วัน อีก 2 วันที่เหลือนักศึกษาต้องฝึกภาคปฏิบัติที่หอผู้ป่วย ลักษณะของการเรียนภาคปฏิบัติ คือ นักศึกษาถูกจัดให้อยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มๆละ 6-8 คน ตัวบุคคลที่อยู่ในกลุ่มการฝึกภาคปฏิบัติแตกต่างจากกลุ่มที่สอน จึงเป็นไปได้ว่า นักศึกษาที่แยกกันอยู่ขณะสอนทฤษฎีแต่ไปรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกันเมื่อฝึกภาคปฏิบัติ นักศึกษาเหล่านี้จะถูกกำหนดให้หมุนเวียนกันฝึกภาคปฏิบัติตามหอผู้ป่วยต่างๆ โดยธรรมชาติแล้ว นักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจำเป็นต้องช่วยเหลือกันในทุกๆด้าน เช่น อ่านหนังสือด้วยกัน ค้นหาปัญหาต่างๆของผู้ป่วยด้วยกัน ปรึกษางานซึ่งกันและกัน เป็นต้น เหตุผลนี้ตอบคำถามได้ว่า ทำไมนักศึกษากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกการทำงานเป็นทีมเลย แต่กลับมีคะแนนหลังสอนแตกต่างกับก่อนสอนเช่นเดียวกับนักศึกษากลุ่มทดลอง (ตารางที่ 28) เมื่อติดตามผลภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนเป็นเวลานาน 3 เดือนแล้ว ยังคงมีความแตกต่างกับก่อนสอนอยู่ (ตารางที่ 32) ผู้วิจัยคิดว่า อาจเกิดจากผลจากการที่นักศึกษาทุกคนได้รับประสบการณ์การทำงานเป็นทีมมาจากการเรียนการสอนภาคปฏิบัติได้ ผลเช่นนี้ย่อมเป็นผลดีนักศึกษาแน่นอน ดังที่เฟลด์แมน และ นิวคอมบ์ (Feldman and Newcomb, 1994) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของเพื่อนที่มีต่อนักศึกษาไว้ว่า เพื่อนจะเป็นผู้ให้กำลังใจ เป็นผู้ช่วยเสริมคุณค่าในตัวนักศึกษาและในกลุ่มให้เข้มแข็ง เพื่อนช่วยให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจ และช่วยด้านการปรับตัวต่อสังคมด้วย เรื่องนี้ แอสติน (Astin, 1996) ได้สรุปไว้ว่า นักศึกษาคนใดยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากเท่าใด ก็จะมีผลลัพธ์ (Outcome) ที่น่าชื่นชมมากเท่านั้น เพราะกลุ่มเพื่อนมีพลังมากสามารถชักจูงโน้มน้าวใจ(involve) โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การศึกษาได้สูง จากผลที่พบเช่นนี้ การเรียนการสอนเชิงรุกน่าจะเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ดีที่สุดในการสนับสนุนให้เกิดผลดีต่อนักศึกษา เช่นเดียวกับผลการศึกษาของเบอร์พิต (Burpitt, 1995) ที่ศึกษาอิทธิพลของประสิทธิภาพทีม Pro-Active Learning กับวิธีการติดต่อสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบ Pro-Active Learning กับการติดต่อสื่อสารแบบ Team Cross Boundary

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ในการนำรูปแบบไปใช้ในสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดเพื่อพัฒนานักศึกษา

1.1.1 จัดโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องการเรียนการสอนเชิงรุก และรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี ให้กับสถาบันการศึกษาพยาบาลทุกแห่งในสังกัด เพื่อกระตุ้นให้เกิดการยอมรับ เห็นประโยชน์ และนำไปใช้ รวมถึงการวางแผนประเมินโครงการด้วย

1.1.2 ให้การสนับสนุนในการนำรูปแบบไปใช้อย่างเป็นทางการ

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกไปใช้ควรวางแผนดำเนินการดังนี้

1.2.1 เตรียมอาจารย์โดย จัดโครงการอบรมอาจารย์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนเชิงรุก และการนำรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีไปใช้

1.2.2 ในการเตรียมเนื้อหาวิชาที่จะสอน ควรบูรณาการเนื้อหาวิชา และบูรณาการวิธีสอน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาและลดเวลาสอน

1.2.3 วางแผนจัดการเรียนการสอนทุกวิชาพร้อมๆกันในช่วงเวลา ก่อนเปิดภาคการศึกษา เพื่อพิจารณาและลดความซ้ำซ้อนในเรื่องวิธีสอนของแต่ละวิชา และป้องกันปัญหาอื่นที่อาจเกิดตามมา เช่น นักศึกษาเบื่อหน่ายการเรียน นักศึกษาเครียด ไม่มีเวลา อันเนื่องมาจาก ทุกวิชามีวิธีการเรียนการสอนที่เหมือนกัน

1.3 ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

1.3.1 ชั้นก่อนสอนครั้งแรก เป็นขั้นของการเตรียมทุกอย่างให้อยู่ในสภาพที่พร้อม มีกิจกรรมต่างๆดังนี้

1) เตรียมสภาพแวดล้อมห้องเรียน โดยการจัดห้องเรียนใหม่ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนมากที่สุด คำนึงถึงการจัดเตรียมทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพที่สุด และส่งเสริมเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

2) ปฐมนิเทศวิชาเพื่อให้ นักศึกษารู้วัตถุประสงค์ของวิชา ได้ตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียน และปรับตัวเข้ากับวิธีการเรียนการสอนเชิงรุก

3) วางแผนการเรียนการสอนร่วมกับนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษามีเวลาวางแผนคิด กำหนด และกระทำในกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างอิสระ

4) แนะนำเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองพร้อมๆ กับการดูแลเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของทุกคน และรวมถึงจัดให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์การฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มในภาคปฏิบัติด้วย

1.3.2 ชั้นสอนทุกบทเรียน ครูควรวางแผนการสอนดังนี้

1) ฝึกแก้ปัญหาด้วยเกม โดยอาจใช้เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียนก็ได้ เป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาฝึกคิดอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

2) ทบทวนเนื้อหาเดิม หรืออาจสอบแบบฉับพลัน (Quiz) เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาคิดและเชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนไปกับเรื่องที่จะเรียนใหม่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง

3) สอนเป็นกลุ่มทั้งห้อง โดยใช้หลักการตามกรอบแนวคิดขั้นตอนการสอนเชิงรุก 4 ขั้นตอน คือ การนำเข้าสู่บทเรียน การเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่

4) ครูสรุป

1.3.3 ชั้นวัดและประเมินผล เป็นการประเมินความสามารถของนักศึกษาตามวัตถุประสงค์ มี 2 ลักษณะ คือ

1) การประเมินเป็นระยะๆ เพื่อดูความก้าวหน้าของการเรียน ทำโดยการสอบย่อยหรือเก็บคะแนนกิจกรรม ควรมีการวางแผนร่วมกัน กำหนดกิจกรรมให้ชัดเจนเพื่อให้โอกาสนักศึกษาแสดงความสามารถต่างๆ

2) การประเมินแบบสรุป ทำเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนโดยใช้แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนเชิงรุกทางการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรีต่อไป โดยทดลองสอนในวิชาอื่น ทั้งที่เป็นวิชาในหมวดวิชาชีพพยาบาล และหมวดการศึกษาทั่วไป

2.2 ในการทดลองสอนครั้งต่อไป ควรควบคุมตัวแปรบางอย่างที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพแวดล้อมของนักศึกษา ระดับความปัญญาของนักศึกษา และอาจพิจารณานำคะแนนความสามารถในการคิด เป็นตัวกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย